

Promemoria

upprättad av undertecknad Nils Baumgardt den 27-28 febr. 1989 i anledning av en artikel i den av Östergötlands länsmuseum utgivna boken "Östergötland 1982", tryckt 1983 på AB Östgöta Correspondentens tryckeri. Den artikel jag avser är upptagen på sid. 25-39 och har rubriken "Linköpingsbrev på Nya Zeeland". Ivo Holmqvist har svarat för den. Han börjar med en ingress på några sidor. Därefter följer ordagranna och fullständiga avskrifter av elva brev, skrivna under åren 1871 - 1877 av en dam med släktnamnet Nestor. I de första sju breven, skrivna 1871 - 1873, skriver hon sitt förnamn "Christin" eller - i ett fall - "Christine". I de fyra sista breven, skrivna 1874 - 1877, kallar hon sig i ett fall (1874) "Kjerstin" och i de övriga tre "Kersti". Av brevens innehåll framgår emellertid, att brevskrivarskan hela tiden varit densamma.

Ivo Holmqvist har, såvitt jag kunnat utläsa av hans ingress till artikeln, inte lyckats identifiera brevskrivarskan. På grund av släktforskningar, som jag bedrivit för några år sedan, har jag emellertid kunnat med säkerhet identifiera henne såsom min farmor Christina Elisabeth Baumgardt, född Nestor. Hon föddes den 14 oktober 1838 i Naterstad i Slaka socken och gifte sig den 30 oktober 1877 med min farfar pianofabrikören Johan Otto Baumgardt i Linköping. Åtminstone under senare delen av sin levnad kallade hon sig "Kerstin". Jag använder det namnet i fortsättningen.

Sedan hon från 15-årsåldern haft anställningar först i hemsocknen, sedan i Stockholm, återvände hon till hembygden i november 1862 och blev då kyrkskriven på fastigheten tomten nr 1 och 2 i S:t Lars kvarter i Linköping, Fastigheten kallades "Hotellet" (senare Stora Hotellet), där hotellrörelse då drevs av en fru Johanna Lindeberg. I några av breven berättar Kerstin, att fru Lindeberg höll på att bygga ett eget stort hotell i Linköping men att det ännu 1874 ej var färdigt. Var i Linköping det hotellet låg sägs ingenting om. Kerstin synes dock aldrig ha varit anställd vid det hotellet. Alla de elva breven måste därför vara skrivna under det att hon var anställd vid Stora hotellet vid Stora torget och hade någon form av tjänstebostad på hotellfastigheten. Och den hon skrev till var hela tiden en brorson Johan Haglund, som var född den 6 jan. 1854 och som enligt Linköpings domkyrkoförsamlings kyrkböcker emigrerat till Australien den 14 april 1871, alltså redan vid 17 års ålder. Anteckningen om emigrationen har antagligen skett i samband med att Kerstin/begärt prästbetyg för honom. I ett brev till Johan den 25 okt. 1871 skriver hon, att hon skulle skaffa sådant betyg. Han hade tydligen bett henne om det och han kan då tillfälligt ha

varit i Australien. Breven visar, att han rest vida omkring som sjöman.

Ivo Holmqvist har i sin ingress till artikeln skrivit bland annat följande: "Av en slump kom min fru och jag över en serie brev, som i över 100 år hade sparats på Nya Zeeland. De hade skickats iväg från Linköping, och omständigheterna till att de bevarats är värda en skildring. Dessutom ger breven en levande bild av Linköping som det såg ut på 1870-talet och kan därför förtjäna att tryckas. - I en bokhandel i Auckland, den största staden på Nya Zeeland, råkade vi träffa en äldre man som då han fick veta att vi var svenskar talade om för oss att hans far var svensk och att han hade en bunt brev som var skrivna till fadern för länge sedan. Själv kunde han inte läsa dem, eftersom han inte kunde svenska, men han skickade oss breven. Han hade låtit bli att slänga dem eftersom han som gammal posttjänsteman var intresserad av stämplarna på kuverten! Han visste inte mycket mer om fadern än att denne tagit hyra på en båt i början av 1870-talet och efter en del år till sjöss slagit sig ner på Nordön på Nya Zeeland, där han gift sig med en irländska och dött tidigt. Sonen var då bara några år gammal. Man hade försökt spåra släktens ursprung i Sverige men utan framgång, eftersom det inte fanns några med namnet Hanlon - så hette mannen - i någon församling runt Linköping. När vi sedan läste breven kunde vi hjälpa honom på den punkten. Fadern hade hetat Johan Haglund men efter hand ändrat sitt namn och gjort det mera engelskt. Av Johan Haglund blev John Hanlon. Breven var -- från en släkting i Linköping, mostern (rätteligen fastern) Christina Nestor. Elva brev skrivna av henne fanns kvar, och det verkade vara samtliga som skrivits. -- Christina Nestors brev ger en i många stycken livlig bild av Linköping under ett expansivt skede."

I slutet av ingressen tillägger Ivo Holmqvist följande: "Breven till Johan Haglund ger en livfull bild av brevskriverskan - inte minst genom hennes stavning som är oregelbunden men personlig - och kastar ett intressant ljus över Linköping under 1870-talets utbyggnad av industri och järnväg."

Från mina anteckningar om min farmors släkt, som jag gjort i anslutning till släktforskningen, kan det på grund av brevens innehåll vara lämpligt att här återge följande:

Hennes föräldrar var livgrenadjären, slutligen korpralen, vid andra livgrenadjärregementet, Västanstångs kompani, Anders Andersson Nestor, född i Kristbergs socken 1796, och hans hustru Anna Lisa Nilsson, född i Skeda socken 1798. Hennes far Anders hade 1821 blivit antagen till livgrenadjär och såsom sådan blivit tilldelad ett livgrenadjärort (soldat-

torp) i Naterstad i Slaka socken. I och med detta fick han det sedan gammalt med torpet förenade namnet Nestor. Med hjälp av kartor lyckades jag för några år sedan återfinna torpstugan med tillhörande uthus och fotografierade byggnaderna, som troligen inte förändrats mycket sedan den tid, då Anders Nestor brukade torpet.

I det andra av Kerstins elva brev till Johan, dagtecknat den 25 okt. 1871, berättar Kerstin, att hennes mor Anna Lisa avlidit den 29 juli 1871. Enligt kyrkböckerna var dödsdagen den 28 juli. Kerstin syns alltså ha missmint sig på en dag. Hennes far hade avlidit redan den 22 jan. 1866.

Redan före äktenskapet hade Anders och Anna Lisa fått en dotter Anna Sofia. Hon var född i Linköping den 17 sept. 1821. Efter flyttningen till soldattorpet och giftermål i anslutning till det fick de där ytterligare sju barn. Med hänsyn till brevens innehåll göres här en sammanställning av uppgifter om alla åtta barnen samt en del av deras barn och barnbarn. De åtta barnen tas upp vart och ett med sitt nummer och ordnade efter den tid, då de föddes:

1) Förutnämnda Anna Sofia, i breven kallad Sophi. Hon var alltså född den 17 sept. 1821. Hon gifte sig med en fångvaktare vid länsfängelset i Linköping och makarna fick den 7 maj 1864 en dotter Ester. Sophi och Ester omtalas i ett flertal av breven. Ester gifte sig 1892 med en befattningshavare vid lotsväsendet Emil Bohm, som sedan avancerade till lotskapten. En sondotter till makarna Bohm är den i våra dagar välkända operasångerskan Berith Bohm.

2) Sonen Albrekt, född den 27 nov. 1823. Han antog vid vuxen ålder släktnamnet Haglund. Även hans bror Carl, som nämnes nedan, bytte släktnamn. Det är troligt, att de två bröderna ansåg att namnet Nestor var förbehållet innehavaren av soldattorpet. Albrekt gifte sig 1854 med en flicka från Vreta Klosters socken, Sofia Hansdotter. Kort före äktenskapets ingående hade de fått en son, Bror Johan Fredrik. Han föddes i S:t Lars socken den 6 jan. 1854 och det är till honom de elva breven är skrivna. Av breven framgår, att det var namnet Johan som han använde som tilltalsnamn. Hela familjen flyttade på hösten 1854 till Linköping, där familjen sedan var stadigvarande bosatt. I husförhörslängden för åren 1861-65 har antecknats, att Albrekt var stadsmätare. Albrekts hustru Sofia avled redan 1865. I det förutnämnda brevet till Johan den 25 okt. 1871 berättar Kerstin, att Johans far Albrekt avlidit den 10 okt. 1871. Det stämmer exakt med kyrkböckernas uppgift om dödsdagen. Kerstin tillägger i brevet: "Nu Johan eger hvarken du eller jag Far eller Mor".

3) Sonen Per Johan, som föddes den 25 maj 1826 och avled redan den 16 juni 1837. Han nämnes inte i något av breven.

4 - 5) Tvillingdöttrarna Josephina Albertina och Johanna Carolina, födda den 30 juli 1832. Josephina Albertina var sjuklig från födseln och bodde hela livet kvar i föräldrahemmet. Hon avled 1870 och nämnes ej i något av breven. Johanna Carolina nämnes däremot i många brev. Av dessa framgår, att hon använde namnet Carolina som tilltalsnamn. Hon gifte sig 1862 med en snickare Lars August Andersson. Makarna fick tre barn, alla pojkar. Familjen bodde först i Västerlösa socken, i breven kallad Westlösa, men flyttade 1872 till Linköping, där båda makarna blev anställda hos fru Johanna Lindeberg. Den äldste av sönerna Carl August föddes den 17 maj 1864. Han omtalas i ett flertal av breven och kallas då August. Ibland nämnes han samtidigt med kusinen Ester (Se under 1 ovan). De var jämgamla. Båda nämnes i positiva ordalag. Även den näst äldste av Carolinas söner, Gunnar, född den 10 aug. 1869, nämnes i ett av breven.

6) Sonen Carl Gustaf, född den 4 sept. 1835. Redan när han vid 15 års ålder flyttade hemifrån och tog anställning som dräng antog han släktnamnet Sundberg. Efter att ha haft anställning på flera håll i västra Östergötland, bland annat såsom trädgårdsmästare, utvandrade han 1866 till Nordamerika. Kerstin nämner honom ofta i sina brev till Johan och kallar honom därvid Carl, som tydligen var tilltalsnamnet. Hon var mycket orolig för Carl, eftersom han inte lät höra av sig, i varje fall inte så ofta som hon önskat. Till slut kom dock Carl hem till Sverige igen och bosatte sig då i Linköping. Men det var inte förrän 1912. Han avled 1917. Troligen hade han varit trädgårdsmästare även i Amerika. Med den titeln antecknades han i församlingsboken i Linköping. Han synes ha varit ogift hela livet och han hade inte samlat någon förmögenhet i Amerika.

7) Dottern Christina Elisabeth, hon som skrev de elva breven. Uppgifter om henne har lämnats ovan och ytterligare uppgifter finns nedan i denna PM.

8) Dottern Lovisa, född den 10 april 1841. Hon blev en skicklig kokerska och hade fina anställningar först i Linköping och därefter i Stockholm. Hon levde ogift hela sitt liv. Hon nämnes i ett par av breven. När dessa skrevs bodde hon och hade anställning i Stockholm. Hon återkom emellertid till Linköping 1911. Hon orkade då ej längre med sitt yrkesarbete. Hon avled i Linköping 1928.

Det sista av de elva breven är dagtecknat den 20 juni 1877. I det berättar Kerstin för Johan, att hon skall gifta sig "i höst". Hon tillägger: "Du ser på kortet med vem, jag tror du känner honom, jag har nu lesnat her der jag nu haft mitt hem i femton år; många både roliga och lesama stunder har jag

her öfver lefvat men som nu snart hör till en förgången tid. Endast Gud vet hur min framtid kan bli nu ser den ljus och glad ut och jag hoppas på framtida lycka." - Det medsända fotografiet saknades emellertid, när Ivo Holmqvist fick hand om brevsamlingen.

När min farmor Kerstin den 30 okt. 1877 gifte sig med min farfar Johan Otto hade hon mycket riktigt bott på hotellfastigheten i femton år. Hon hade kommit dit i november 1862. Johan Otto och Kerstin fick sin första gemensamma bostad på tomten nr 59 i S:t Kors kvarter i Linköping. Tomten låg i sydvästra hörnet av korsningen mellan Djurgårdsgatan och Nygatan. Där fanns både bostadshus och en annan byggnad, i vilken Johan Otto hade pianofabrik, tillsammans med en kompanjon, från 1891 ensam. 1901 flyttade familjen ^{till} tomten nr 26 i S:t Kors kvarter med adress Apotekaregatan 8. Den fastigheten hade Johan Otto köpt redan 1882 och när familjen flyttade dit hade han där just fått en ny och större pianofabrik färdig.

Johan Otto och Kerstin fick i sitt äktenskap tre söner. En av dem avled i späda ålder. De två övriga var min far Nils Otto, som föddes den 29 augusti 1878 och som under den tid jag minns brukade kallas Nisse, samt Jonas, född den 25 oktober 1880. Nisse och Jonas fortsatte som kompanjoner sin fars rörelse, J.O.Baumgardts Pianofabrik. Båda ingick äktenskap. Och nu finns efter brevskrivarskan Kerstin såväl barnbarn som barnbarns barn och barnbarns barnbarn.

Ivo Holmqvist skriver i ingressen till sin artikel, att Kerstins stavning är oregelbunden. Och det är sant. Många andra anmärkningar beträffande det stilistiska skulle också kunna göras. Men man måste betänka, att Kerstin var född 1838 och att skolundervisningen för allmogens barn var mycket bristfällig under hennes uppväxttid i den mån det över huvud fanns någon sådan undervisning. Hennes föräldrar kan ha lärt henne läsa. I Slaka sockens husförhörslängd för åren 1826-31 har nämligen om dem antecknats: "Båda makarna läsa innantill." Det var tydligen något så ovanligt, att det måste antecknas. Redan 1853 och alltså vid femton års ålder flyttade Kerstin enligt tidens sed hemifrån för att försörja sig själv genom eget arbete.

Om man ser till det innehållsmässiga i breven, måste man emellertid tillerkänna henne många förtjänster, i första hand hennes i breven ådagalagda nästan rörande omsorg om brorsonen Johan, som liksom hon själv förlorat både far och mor. Hon förmanar och uppmuntrar och vidarebefordrar många hälsningar till honom från såväl släktingar som andra vänner i Linköping och även i Västerlösa, där Johan hade släkt på modernet. Hon oroar sig ofta

för att Johan eller hennes bror Carl kan ha drabbats av någon olycka, när hon inte hört av dem inom den tid hon väntat sig. Från Carl hade hon inte fått något livstecken sedan Johan lämnade Sverige och hon frågar i ett brev Johan, om han haft någon kontakt med Carl. Av breven framgår, att Johan en tid haft bostad i Boston i USA och att han varit i Brasilien, bland annat i Rio de Janeiro. I ett av breven skriver hon till Johan: "Det låter på ditt bref som du inte tycker om Amerika om så er gå då derifrån och sök dig någott annat det är bestt att försöka med du er ung". Hon hoppas också att Johan skall komma hem till Linköping, åtminstone på tillfälligt besök.

Kerstin är också angelägen att hålla Johan underrättad om vad som händer i hans hemland och då särskilt i Linköping. Hon berättar i breven om att järnväg^{byggs} mellan Norrköping och Linköping samt senare att järnvägen blivit färdig i oktober 1872 och att det medfört en sådan ökning av antalet resande, att det blivit brist på hotellrum i Linköping. Hon berättar också, att Stångebros bro blivit färdig, att livlig byggnadsverksamhet pågår i Linköping och att staden gått mycket framåt beträffande det industriella. I ett brev den 8 juli 1874 säger hon, att det finns gott om arbete för alla hantverkare och att de får mycket betalt. Men samtidigt framhåller hon, att allt blivit mycket dyrare än förr. I det sista brevet av de elva, skrivet den 20 juni 1877, säger hon att "nu har di börjat att bygga i alla kanter. Linköping börjar att bli vackert".

Det framgår vidare av breven, att hon är en flitig tidningsläsare. Hon berättar för Johan om kung Carl XV:s sista levnadsdagar och om hans vackra eftermäla samt i ett senare brev att man rustar i Linköping för att ta emot kung Oscar, tydligen på hans eriksgata. Hon skriver också om den mycket omfattande emigrationen till Amerika. Och i ett brev till Johan i december 1872 frågar hon, om han tror att hon skulle trivas i Amerika. Hon slog emellertid sina emigrationsplaner ur hågen, troligen delvis därför att hon läst i någon tidning, att många emigranter kommit tillbaka till Sverige sedan de fått det för svårt i det nya landet. Och Johan hade ju också skrivit något, som tydde på att han inte tyckte om Amerika.

Men Kerstin skriver också skämtsamt ibland och det är tydligt, att hon inte saknade humor. Och hon hade ett öppet sinne för naturens skönhet. I ett brev den 10 maj 1872 skriver hon, att hon gläder sig alltid så mycket åt vår och sommar. Då tycker hon, att hon vaknar till nytt liv, och hon tillägger, att hon tycker att hon "har större anledning att prisa Skaparen av allt Stort och Skönt i Guds härliga natur". I ett brev till Johan talar hon om ett tidigare brev, som hon skrivit till honom och som aldrig kommit honom till handa. I det förkomna brevet, som hon skrivit strax före mid-

sommar 1873, hade hon lagt in några liljekonvaljer för att han "skulle få se och påminna sig Nordens härligaste vårblommor".

Man kan instämma i Ivo Holmqvists ord, när han säger att breven ger en livfull bild av brevskriverskan. Man kan till och med säga, att breven ger en uppfattning om hennes allmänna livsinställning och om att den varit övervägande positiv. Och det är kanske det mest intressanta för de släktingar till henne, som får tillfälle ta del av brevens innehåll eller åtminstone denna promemoria.

Linköping den 28 februari 1989

Nils Baumgardt

Nils Baumgardt

Kvinnebyvägen 11

582 60 LINKÖPING

Tel. 013-156706

(Född 18/9 1907)

Från och med 1610-talet blir en annan gravstensprofil dominerande i Östergötland. Den runda mittbågen finns kvar som krönen i stället för runda sidobågar uppträder en lutande S-formig kontur (karnis), ibland upprepad två gånger. I Fivelstad har vi en sådan gravsten, nr 12, daterad 1624. Det äldsta exemplet med likartad profil har jag funnit i Orlunda (1615). Sannolikt finns enstaka ännu äldre stenar av detta slag. En särställning intar en gravsten i Veta, daterad 1608.

Det ligger nära till hands att jämföra dessa gravstenars krön med praktgavlar på samtida större byggnadsverk. Slottet i Vadstena kommer då naturligt i blickpunkten. Där fullbordades den östra gaveln 1605. I dess rika utstyrelse kan vi urskilja ett högre mittparti med i huvudsak rundbågig form samt åt sidorna S-formade språng. Släktskapen med gravstenkonsten är lätt att se (Fivelstad nr 12). Om de båda äldre gravstentyperna kan sägas att den enkla rundbågen (Fivelstad nr 4) är en grundform till vilken man inte nödvändigt behöver leta efter någon förebild. Den trebågiga gravstensformen (Fivelstad nr 9) återupplivar gotikens treklöverbåge. Den påminner också om en gavel i tysk ungrenässansstil, vilken sedan 1550-talet prydde en tornlik byggnad på slottets borggård i Vadstena. Byggnaden är nu försvunnen. Av äldre avbildningar att döma bestod gavelkonturen av rundbågar i tre steg.

Två gravstenar (Fivelstad nr 8 och 10), vilka dateras till 1660-talet, har som krönen en s k kölbåge. Den övre bågen svänger således ut i en spets. Samma spets har gravstenen från 1702. Det är ett karakteristiskt drag, som uppträder på gravstenarna först under 1600-talets 2:a hälft. Det visar en tendens till större livfullhet, en brantare stigning, något som utmärker barocken.

Gravstenarnas profiler ger oss en möjlighet att datera sådana stenar som saknar årtal. Ett annat hjälpmedel att datera stenarna är bokstävernans och siffrornas form. Lätt att komma ihåg är formen på bokstaven U. Under 1500-talet och 1600-talets början skrivs U med ett V. Under samma äldre epok skrivs siffran 2 som Z.

Linköpingsbrev på Nya Zeeland

Ivo Holmqvist

För en del år sedan debatterade man i en serie radioprogram frågan "bör breven brännas?" Det gällde frågan om hur man borde förfara med kändare författares privatkorrespondens. Några debattörer menade att den som fick brev från en i samtiden känd författare knappast hade rätt att bränna dem, även om de var av högst privat natur. Efter författarens och adressatens död kunde dessa brev komma att få en utomordentligt stor betydelse för forskningen och borde därför bevaras. Mera kända författares epistlar finns ju i mycket stor utsträckning i behåll, och ofta är det ju också så med sådana brev att de skrivits med ett visst ögonkast på eftervärlden.

Vad gäller andra brev är situationen annorlunda: i stor utsträckning har brev slängts sedan de förmedlat sina nyheter. Det har ofta varit under speciella omständigheter som brev sparats. En sådan omständighet var den exotism som fanns i de brev som svenska emigranter skickade till sina hemmavarande släktingar under förra seklet. Förutom att de breven gav dagsaktuella rapporter om hur nybyggena klarade sig fanns där också ibland beskrivningar av den nya världen som kunde te sig både främmande och lockande. Det kan ha varit skäl nog för mottagarna att noggrant bevara breven. Att det finns en stor mängd sådana brev i behåll kan man förvissa sig om i Emigrantinstitutet i Växjö, där stort arbete lagts ner på att spåra och arkivera emigranternas korrespondens. Det var ju för övrigt sådana brev som till en del gav Vilhelm Moberg källmaterial då han gjorde förstudierna till sitt emigrantepos.

Men hur är det med brev som skickades åt andra hållet? Finns det många sverigebrev kvar hos ättlingarna till de utvandrare som gav sig iväg under andra hälften av 1800-talet? Det finns nog inte tillnärmelsevis så mycket bevarat av korrespondens som sändes i den riktningen. Några orsaker till att breven slängts är uppenbara: emigranterna flyttade ofta och brev förkom säkert snabbt; och den andra generationen av emigranter assimilerades ibland så fullständigt att alla band med det gamla landet klipptes av. Därför gjorde man sig kanske också av med brev som föräldrarna sparat.

Stora torget mot norr på 1860-talet. Foto ÖLM

Av en slump kom min fru och jag över en serie brev som i över 100 år hade sparats på Nya Zeeland. De hade skickats iväg från Linköping, och omständigheterna till att de bevarats är värda en skildring. Dessutom ger breven en levande bild av Linköping som det såg ut på 1870-talet och kan därför förtjäna att tryckas.

I en bokhandel i Auckland, den största staden på Nya Zeeland, råkade vi träffa en äldre man som då han fick veta att vi var svenskar talade om för oss att hans far var svensk och att han hade en bunt brev som var skrivna till fadern för länge sedan. Själv kunde han inte läsa dem, eftersom han inte kunde svenska, men han skickade oss breven. Han hade låtit bli att slänga dem eftersom han som gammal posttjänsteman var intresserad av stämplarna på kuverten! Han visste inte mycket mer om fadern än att denne tagit hyra på en båt i början av 1870-talet och efter en del år till sjöss slagit sig ner på Nordön på Nya Zeeland, där han gift sig med en irländska och dött tidigt. Sonen var då bara några år gammal. Man hade försökt spåra släktens ursprung i Sverige men utan framgång, eftersom det inte fanns några med namnet Hanlon — så hette mannen — i någon församling runt Linköping. När vi sedan läste breven kunde vi hjälpa honom på den punkten. Fadern hade hetat Johan Haglund men efter hand ändrat sitt namn och gjort det mera engelskt. Av Johan Haglund blev John Hanlon. Breven var inte, som sonen och hans irländska

mor hade trott, gamla kärleksbrev till fadern, utan brev från en släkting i Linköping, mostern Christina Nestor. Elva brev skrivna av henne fanns kvar, och det verkar vara samtliga som skrivits. Dessutom fanns det i bunten ytterligare sju brev till Johan Haglund från kamrater som antingen var kvar i Sverige eller som liksom han gett sig iväg till sjöss.

Christina Nestors brev ger en i många stycken livlig bild av Linköping under ett expansivt skede. Serien börjar i juli 1871, då det sägs att "her hemma är allt sig likt som ner du reste", men redan ett par brev senare har en viktig händelse inträffat, som sedan löper som en röd tråd genom de flesta breven: "här arbetas på Jernvägen med stor ifver så ner du nästa gång kommer att resa mellan Norgköping och Linköping får du fara mera bekvämt och fortare." Järnvägsbyggnandet förde också med sig en strid ström resande, och med dem sköt hotellbyggnandet fart. Sex år senare hade Linköping tydligen expanderat ordentligt, enligt vad Christina Nestor skriver:

"Du skref en gång för länge sen att när du nästa gång kom hem så var väl Linköping så stort att hon rekte till Kumla, ja vet du nu

Stora torget med Forsander och Källanders 1877 byggda trevåningshus. Foto ÖLM

har di börjat bygga i alla kanter så nu går det med stora steg blan andra så bygger Forsander o Käländer ett stort Stenhus vid stora törget och många andra vackra hus blir det nu Westman bygger ett Amon ett ståtligt Tullhus har vi ja du Linköping börjar att bli vacker ner du kommer hem skall vi gå omkring och taga allt i närmare betraktande" — men Johan Haglund återvände aldrig till Sverige sedan han lämnat det 1870 eller 1871, och han återsåg alltså aldrig Linköping. Han hade kanske inte imponerats lika mycket, eftersom han också hunnit se New York. En kamrat till honom, Gotthard Hagert, som också varit till sjöss och sett en del av världen, var inte imponerad av Linköpings förvandling till större stad: "Här i Linköping är allt lika dödt som för", skrev han 1877.

Men också annat skildras av mostern. En aktuell tilldragelse förmedlas av henne till Johan, som då befann sig i Boston, enligt adressen på kuvertet: "så du viste redan ner du skrev att Carl den 15 var död och att Oskar var efterträdare. Konung Carl han dog i Malmö på hemresan från Acken der han varit för att återfå sin brutna helsa men Gud hadde beslutat annerlunda". Det skrevs i oktober 1872. Knappt ett år senare nämns den nye kungen i samband med dennes eriksgata: "Här i Linköping rustar vi i årdning för att taga emot Kung Oskar som tenker gesta L." En del större olyckor kommer också med i breven, framför allt förödande eldsvådor. Den första som nämns är branden i Boston i slutet av 1872, som tydligen refererades utförligt i tidningarna, efter vad Christina Nestor säger: "jag trodde att du möjligtvis hadde varit ute till Sjös och lemna kvar i Boston hvad du egt och allt blifvit lågornas rof — men Gud vari lof att det ej så var, hur litett man en har så har man med möda sammlatt ihop det då är det hårt att se det i ett ögonbleck försvinna jag är seker på att det gått så för många som varit rika och set sina stora Palattser gåt upp i lågor och stått utfattiga arma mennskor jag har lest mycket i tidningarna om alla förödelser". Senare beskrivs också hur Söderhamn till största delen brunnit upp och likaså Strömstad och Umeå.

Också emigrationen dyker förstas upp i hennes brev. I maj 1872 rapporterar hon att "I år reser så mycket folk till Americka i från Sverie i förra vickan reste från Göteborg 1 200 Persson och så alla som reser andra vägar som kannhenda er lika många och så har di hålle på nästan hvarje vicka". Men dåliga tider tvingade en del emigranter att återvända, även om Sverige under 1870-talet också drabbades av missväxt, som ett brev från juli 1874 rapporterar: "i år har det kommitt stora skaror menjkskor från Amerika att det har blifvitt så svårt, ja vi får nog och så ett svårt år här er allting nästan bortt torkatt vi har ej fått reng på hela sommaren här er varmtt och blåsit om vartannatt här ser värkligen sorgligt ut vi som är vana vid gått".

Det sista brevet från Christina Nestor ger kanske också en viss förklaring till att korrespondensen fick ett slut: "jag tenker gifta

mig i höst du ser på kortet med vem jag tror du känner honom, jag har nu lesnatt her der jag nu haft mitt hem i femton år; många både roliga och lesama stunder har jag her öfver lefvat men som nu snart hör till en förgången tid." Något fotografi finns dock inte med i brevet längre.

Breven till Johan Haglund ger en livfull bild av brevskriverskan — inte minst genom hennes staving som är oregelbunden men personlig — och kastar ett intressant ljus över Linköping under 1870-talets utbyggnad av industri och järnväg.

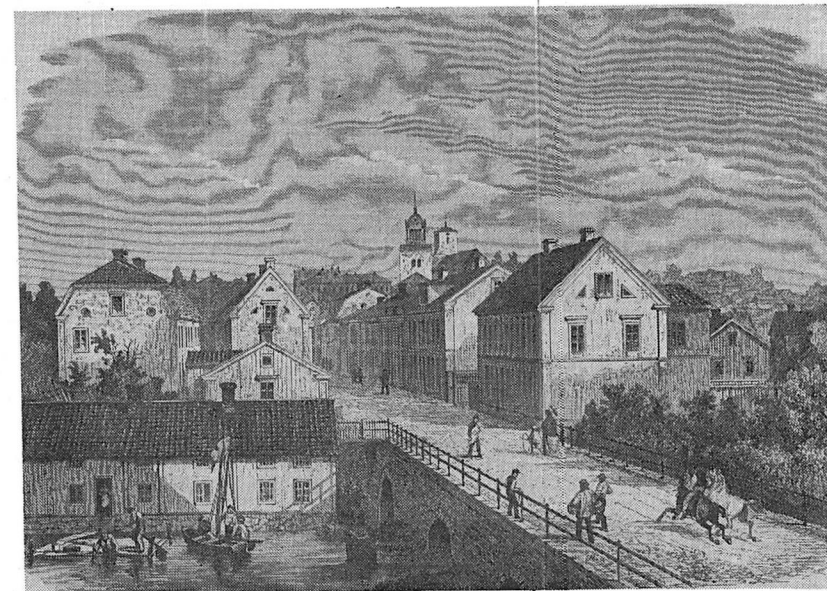
Efter denna ingress får därför Christina Nestor själv komma till tals.

Linköping den 18 Juli 1871

Min kära Johan!

Hjertligt tack för dina båda bref jag får rektit bekommit dem. Det er roligt att du kan taga dig fram, och att du finner dig bra på den nya bana du nu börjat ja måtte Gud bevare dig och skänka dig kraftt och mod att möta alla de tusen faror som kan komma i din väg.

Her hemma är allt sig likt som ner du reste jag har ej trefatt din far sedan jag feck ditt bref men han mår bra och arbetar på Stongån nu skrif till honom ner du kan, han blef mycket glad öfver dit lilla bref. Högströms helsar dig myckett di mår bra om du får tid så skrif några rader til dom innan du går ut till Brasilien du kan läga in det i mitt

Stångebro 1871. Stålstick efter teckning av A O Mankell. ÖLM

bref så behöfver du ej bitala ser du att Högström tycker att det är så roligt att få bref från dig. Farmor hon stackars gumma är hos moster och liger sjuk jag skall fara och se om hene i vickan. Du skall tro Johan att jag har jordt mig en Rom resa i sommar jag har varit till Stockholm och Upsala. Det var ej till Brasilien. Hvad är det för skrep tenker väl du, men när du blir Sjökapten då biuder du väl mig på en resa till Djamantfällten. Nu tycker jag mig höra dig sega då får Faster Venntta!

Jag har ej något roligt att tala om för dig vist är her några döda och några födda sedan du reste och her arbetas friskt på Jernvägen och Stångebro är ferdig allt detta seger du rör mig ej och der för slutar jag nu många helsningar från Far Syskon slekt väner och bekanta och för öfrigt från hela fosterlandet och till sist från mig som inderligt önskar ditt väl! Skrif så fort du kan beder

Christin Nestor

Linköping den 25 Oktober 1871

Kära Johan!

Tack för ditt bref det var roligt att höra att du lefver och har helsan efter så många Svårigheter som du måste utherda. Jag har Gud ske lof helsan men förofrigt har jag ej några glada nyheter bara sorg . . . Den 29 Juli dog min moder och den 10 Oktober dog din Fader . . . ja kära Johan vi får vara nöjda med hvad Gud jör och vi må undergifvett böja oss för hans mektiga vilja. Din fader sjuknade på Söndagen den 8 oktober och dog Tisdags morgon der på så han slapp att plågas lenge på sitt Sjukläger han dog lung och stilla och nu Johan eger hvarken du eller jag Far eller Mor . . .

Mamma hon dog i Westlösa hon skulle helsa på moster och efven Carolina och hon sjuknade hos Carolina och dog der så hon liger Begraven i Westlösa kyrkogård. Och din Far han ligger bredvid din moder. Må du någon gång kommer hem och ofrar en blomma till minne på de kära hedangångnes grafvar. Frid och Welsignelse öfver deras stofft ja selle ero de som sofva . . .

Jag har tenckt att vi skulle gömma 1 klocka du kan ju behålla den det enda minne af din Fader den är ej mycket verd men det är dock något det andra som er kommer att seljas på akn så att du skall gå till Amerka i fall du skulle på dina reser trefva Carl så seg honom att mamma är död jag har ej hört något från honom sedan i vinntras. Högströms helsar dig ner du kan så skrif till dom. G Hagert han stackars gosse han går hemma och har ingenting att jöra ibland bär han i kring Telegramer i staden men det är ingenting att förtjena på för honom som er så stor o jag har nu intet mera att skriva en kära helsningar från os alla alla ero Gudske lof friska så fort du kommer på någon plats då du kan skriva så jör det, jag önskar att, du måtte få det bättre en du hittills har haft mintanke och önskan för ditt sanna väl

Följer dig öfver det vida haf och må Gud beskydda dig och gifva dig helsan och framgång det önskar inderligt din faster

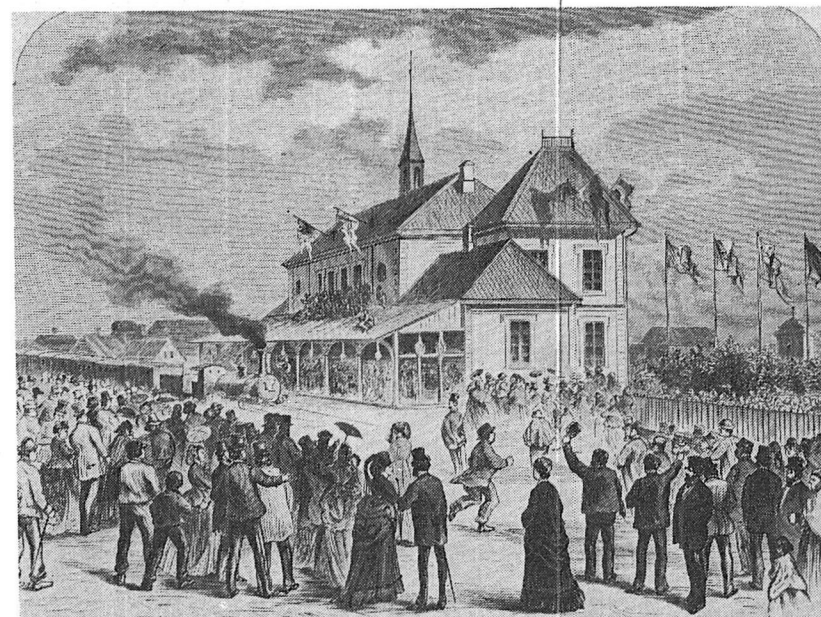
Christine Nestor

jag skall försöka om jag kan få någott Prestbetyg ått dig till nesta gång jag skrifer

Linköping den 10 Maj 1872

Min kära Johan!

Hjertligt tack för ditt sista bref och efven för det förra i fall du ej fått mitt bref du tencker då att stanna i Amerika ja kanske det är så bra det om Gud gifver dig helsan och lycka så kan du väl reda dig var som hellst men att du ej kunde få stanna på den Båt du tyckte om det var lessamt då det är så onnt efter vad som er bra, men Hvad du jör så stanna ej för lenge hos Borningsmestaren för jag har hört att dom tar så mycket betallt, ja kära Johan var försiktig att du ej blir lurad dett finnes ju ej annat en Skojare största delen. I år reser så mycket folk till Americka i från Sverie i förra vickan reste från Göteborg 1 200 Persson och så alla som reser anndra vägar som kanhennda er lika många och så har di hålle på nästan varje vicka och det . . . det börjar att bli så vackärtt her och allt er lofvan att blifva et rikt och gott år ja vet du att her så vackert, löf och Blommor er rädan utslagna fast vi

Feststågets ankomst till Linköpings järnvägsstation 15 oktober 1872. Stålstick efter teckning av S L Rydholm. ÖLM

har blott den 10 Maj. Ja vet du jag gleder mig alltid så mycket ått vår och sommar ja jag tycker mig och så nesttan som jag vaknade till nytt lif och jag tycker att jag har större annledning att prisa Skapparen af allt Stort och Skönt i Guds herliga Nattur, ja efven för det minsta böra vi tacka honnom för, ty han har gifvit allt allt . . .

Pettersson och Sophi och Ester helsar dig mycket. Ester har nu fyllt 8 år och er stor och snäll i skolan, efven från Westlösa hellsar dialla sammans di mår bra harskappet Högströms hellsar dig. Högström har nu skilt sig från Ryberg och han har mer att jöra än han hinner med. Ryberg han bor på Landet, här arrbetas på Jernvägen med stor ifver så ner du nästa gång kommer att resa mellan Norgköping och Linköping får du fara mera beqvemt och forttare, en sista gongen du reste ja kära Johan några serskillda nyheter har jag ej att talla om för dig her är sig likt.

Magister Bagge han är död du mins väl honom. Från Charl har jag ej haft någott bref sedan du reste jag unndrar och han lefver kära Johan dröj alldri så lenge med att skrifva du kan ej tro hvad vi funderar hur du har det då det dröjer lenge med bref jag skall hellsa dig från din Faders graf jag skall nu jöra den fin så ner du kommer hem du kan gå och hellsa på der, och nu lef väl kära Johan många Hjertliga helsningar från oss alla skrif snart bedr din Faster Christin Nestor.

Min kära Johan!

Tack för ditt bref så roligt att du ändå lefver och är vid friskt mod, men det var allt läsamt att du ej hade någon treflig Jul men man får vara nöjd och hoppas på bättre tider att du finner Amerika så tråkig det var rätt lesamt för Syster Lovis har sakt att hon tenckt att resa dit nästa sommar får se huru det blir jag har ej haft någott bref från Carl på mer än ett år du har väl ej sett honnom någon stans? Jag frukttar nestan att han var för vek till sinnes för Amerikas hårda föllk och han har sekertt dukat under för någon motgång. Här i Linköping är sig likt utom att Jernvegen är snart ferdig her arbetas med den största ifver så i somar får man fara till Norrköping på Jernvegen. Herrskapet Högström helsar dig. Högström har nu öfvertagitt värkstaden ensam och Ryber bor på landet De ero nu fullkomligt åtskillda jag mins ej om jag skref sist om att gamla fru Ryberg är död hon Dog i Oktober förledet år. Från din vän Gotthard skall jag hellsa dig han är hemma ännu men hans Far har skrifvitt till Göteborg för att skaffa honom plats på Sjön om det är möjligt han önskar han vore der Johan Haglund er så han slapp vara hemma för det är han så lessen på för han har intet att jöra så lång dagen är och nog kan man tencka att det skall vara tråkigt och till då män lengtar ut i världen i vår kommer troligen August i Westlösa att gifta sig och då skall Morbrors flytta dit som Charolina bor så di kommer att flytta kanhenda att det blir till Linköping det är ej enu bestemt. Sophi och Ester helsar dig Ester har varit mycket sjuk i vinter men nu är hon Gud vari lof frisk och är duktig och snäll i skolan och nu kära Johan måste jag sluta med att

skrifva emedan inte har någon ting att tala om som intresserar dig jag önskar dig nu Lycka ner du skall ut på Sjön igen och må Gud beskyda och bevara dig att du må få hafva helsan och att dig må väl gå det önskar jag af hela mit Hjerta skrif snart är du snäll, Christin Nestor.

Linköping 24 Oktober 1872

Min kära Johan!!

Det är roligt att du har helsan, Tack! för ditt kära bref jag hadde vänntat mycket på bref från dig jag tenckte nästan att du skulle jöra som Charl ej bry dig om att skrifva hem sedan du kom ut i stora värden. Gud gifve dig helsan och framgång att ingen olycka må hännda dig, alla dina annförvanter i hemet mår Gud ske lof bra. Faster Charolina har nu flyttat till staden. Morbror har tagit gården sjelf och August har den andra han tenker gifta sig snart. Charolina och hennes man di har en liten handdel samma sorts som den Sophi har få se hur det går för dom di har nu 3 barn och di är Gud vari lof friska och duktiga och Ester hon vexer och är stor och snäll i skolan. Du skall tro att vi fått Jernvägen ferdig emellan Norgköping och Linköping så nu har vi fått så lifligt i Linköping. Norköpingsboarna jör teta besök hos oss i Dag är den 24 Oktober och som du vet den stora flyttningen i Sverje men jag skall ej flytta förr än nesta höst om jag lefver då skall Fru Lindeberg flytta och efven hennes gamla Tjenare Fru Lindeberg har köpt sig en ny gård. Rydholms om du mins var den liger och der bygger hon ett Störe Hotell för Resande och der hon tencker bosetta sig till dödagar. Jag skall helsa dig från Gotthard Hagart han är till sjös jag tror att han reser på England men han önskar helst att få komma dit der du är få se hur det går för honom han var ej van att arbeta så nog blir det väl svårt för honom i början Högströms hälsar dig det går bra för dom och han blir nog en rik kar du är välkommen i deras hem när du jör Linköping din visit men det blir väl ej med jag fins i Linköping men då er jag kanhenda i Stockholm och der har du vist ej varit då kan det bli roligt för dig komma dit så du viste redan ner du skref att Carl den 15 var död och att Oskar var eftertredare. Konung Carl han dog i Malmö på hemresan från Acken der han varit för att återfå sin brutna helsa men Gud hadde beslutat annerlunda. Och han så väl som andra måste följa den högre kallelsen och det jorde han och så lungt och stilla och alldrig har väl en Konung varit mera firad efter sin död än han alla tidningar har varit fyllda med loford och beundran över honnom och många vackra verser ero skrifvna till hans mine jag har gömt de vackraste som du skall få lesa ner du kommer hem ja nu min käre Johan har jag ingenting mera att skrifva som kan intresera dig jag slutar nu med många kära Hälsningar från alla hemmavarande och med en innerlig önskan för ditt väl är du helsad från din tillgifna Faster Kristin.

DS skrif så snart du kan.

Linköping den 14 Desember 1872

Mr J Haglund!!

Tack min kära gose för ditt bref, jag har varit myckett orolig och tencktt stendigt på dig allt sedan det hitt kom Telegram om att Boston brunnit jag trodde att du möjligtvis hadde varit ute till Sjös och lemnat qvari Boston hvad du egt och allt blifvit lågornas rof — men Gud vari lof at det ej så var, hur litett man en har så harman med möda sammlatt ihop det då är det hårt at se det i ett ögonbleck försvinna jag är seker på att det gått så för många som varit rika och set sina stora Palattser gåt upp i lågor och stått utfattiga arma menskor jag har lest mycket i tidningarna om alla förödelse . . .

Ja så du går ej till sjö i vinnter nej då är det väl bättre att vara i land om du har något som du kan förtjena på så du ej behöver att fara illa men om Gud gifver dig helsan så fins väl något. Det låter på ditt bref som du ej tycker om Amerka om så är gå då derifrån och sök dig någott annat det är bestt att försöka med du er ung. Från Charl har jag ej hört något han är troligen död och jag tror nästan att det vore det bästa för jag tror att han var för svag han egde ej mod ej styrcka att kunna hålla sig uppe och måt stå alla frästteller som finnes öfver allt i värden. Ja kära Johan acktta dig för dåliga selskapper som kan läda dig på villa vägar jag mins att du sade sjelf att det finns gott om bedragare Högström hellsar dig han önskar att en dag få se dig som en Redlig mann. Både H. och hans fru önskar ditt väl, Faster Sophi och P. Ester hellsar dig Charolina med mann och Barn hellsar dig mycket! Vi har här nu så mycket folck vi har fått mycket att jöra sedan Jernvägen blef ferdig. Tror du Johan att jag skulle trifvas i Amerka jag har lust att när jag flyttar från Hotellet ressa till Amerka ej prisses till Boston men till någon annan plast svara mig på det, är du snäl. Några nyheter har jag ej skriva. Jag önskar dig ett lyckligt ny år och att Gud låter dig få hafva hellsa och att välsingar ditt arbete och jör dig lycklig.

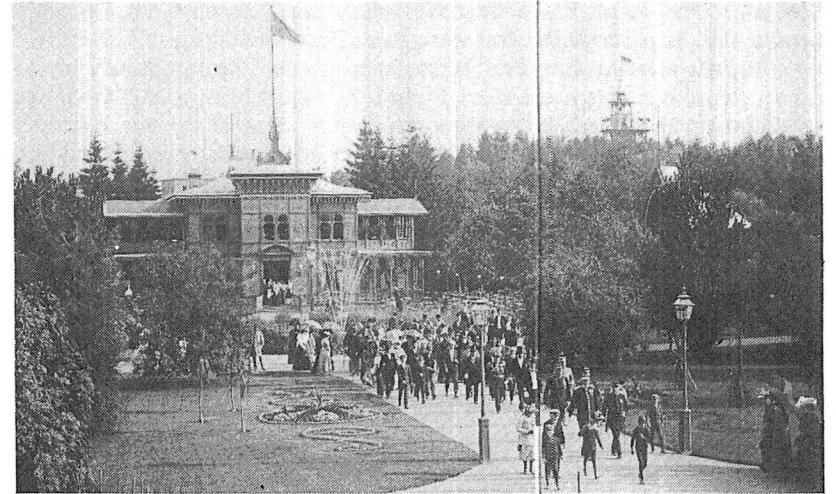
Många hellsningar och önskan för ditt väl föjeljer her från vänen Christin.

Linköping den 13 September 1873

Kära Johan!

Tack för ditt bref. Tack! för du tennker på hemmet — kära du hur kan det komma sig att du ej fått mina bref jag har svarat på dom och nog har jag fått så många du skriva det hör jag af ditt bref och det sista jag skref var straxt före Midsommar och jag lade några Lilljekonvaljer i brefvet för att du skulle få för du skulle se och påminna dig Nordens härligaste vårblommor och efven låg der ett bref från Gothard H. som han skref innan han reste ut han mönsttrade i Göteborg och gick ut på 3 år dom går bland andra plattser efven till Afrika han bad myckett helsa dig.

Här i Linköping rustar vi i årdning för att taga emot Kung Oskar som tenker Gesta L. den 19 September så nu skall du tro att här ser

Trädgårdsföreningen vid Oscar II's besök 1893. Foto ÖLM

ganska lifligt ut här skall bli stor Midag här i Linköping har nog blifvit många förendringar sen du reste. Linköping har gått fram-måt på senare tiden i synnerligt hvad det inndistruella betrefvar, men allt sådant har väl Högström talt om han sa till mig att han skulle skriva o han förstår bättre en jag att skilla sådana saker. Fru Lindeberg har i år byggt ett stort Hotell för resande, sedan vi feck Jernväg är her så mycket resande så det fattas stendigt rumm, ja kära Johan jag hör att om Gud så hvill du tenker ge dig af på långresa ja måtte Gud beskydda dig. Faster Lovis beder helsa dig hon är qvar i Stockholm och har det myckett bra. Från Westlösa skall jag helsa dig. August har varit myckett sjuk men är nu frisk. Moster och Morbror äro friska. Sophi o Ester o Charolina med sina barn beder helsa dig di äro alla krya dina öfriga bekanta kenner jag ej och kan således ej helsa her börjar nu bli höst och ruskitt. Usch! Farväl nu Gud bevare dig! Skrif ner du kan och glöm ej det gamla hemmet beder

Christin N

Linköping den 18 8/7 74

Kära Johan!!

Tack! för ditt bref så roligt att du har helsan och att ingen olycka hentt dig jag har nästan varit redo att du varit fången eller på någott annat sett blivitt för bi, efter du ej låtit höra af dig, så förargligt att ej brefven gått fram dett är myckett lenge sedan jag feck bref från dig, och alla jag fått har jag besvaratt.

Vi mår Gud varilof alla bra. Källarmästare August som Du sade han är kry, han förtjenar bra pengar o Charolina sköter källarrörelsen. August arbetar hos Fru Lindeberg det har han gjort ett par år snart. Frun har byggt ett stort Hotell för resande och änu är det ej fullt färdigt. Barnen äro stora och friska. August helsar dig och Ester efven, di ero snälla i skolan, jag skall helsa dig från Westlösa. August har gift sig i våras och jag var der på Brölloppet det var ganska roligt och en hyggelig hustru feck han. Faster Lovis har varit hemma och helsatt på oss, men har rest till Stockholm igen, jag unndrar när du kommer hem och helsar på de dina som du har kvar här. Gud ge dig lycka och framgång, och om Gud låter dig lefva att allt går dig väl — och att du blir en nyttig menjska i världen. Gud vet hur det kan vara med Charl om han lefver jag har ej hört någott sedan du reste, från honom sekaret finns han ej mera bland de lefvande han har sekart dukatt unnder för alla de faror som mött honom i det Barbariska Amirka och han var myckett svag stackars Charl, i år har det kommitt stora skaror menjskor från Amerika att det har blifvitt så svårt, ja vi får nog och så ett svårt år här er allting nästan borttorkat vi har ej fått reng på hela sommaren här er varmtt och blåsit om varannatt här ser värkligen sorgligt ut vi som är vana vid gått. Jag kan helsa dig från Gotthard Hagart han har nyligen skrivitt hem han är på veg till Brasilien från Högströms han var här för några dar sedan han frågade om jag ej fått bref från dig han har så myckett att göra och ontt om folk för di bara går och super här är gott om arbete för alla Handtverkare, och myckett betalt får dom, allt ting har här blifvitt myckett dyrare en förr, — ja kära Johan jag har just inga nyheter att tala om för dig, alla beder hjertligt helsa dig jag hoppas mitt bref trefvar dig rask och kry både till kropp och själ. Läf väl och skrif så snart du kan till din vän o Faster Kjerstin Nestor.

Linköping den 12/6 1875

Kära John!

Ett hjertligt tack för ditt bref så roligt att du är kry o rask, jag leser så offta om olyckor på Sjön att jag varit rädd många gånger att något lesamt hänt dig efter jag ej hört någott på så lenge. Det bref du skrifver från Rio det har jag ej fått och du har ej heller fått dom jag skrifvitt — Tro ej Johan att jag på minnsta sett är misnöjd Nej! kära du jag önskar dig all möjlig lycka och jag hoppas på och gläder mig att du en gång skall åter komma frisk och stark både till kropp o själ och vuxitt och blifvit stor. Du sade en gång att du ej ville åter komma förr än du feck förverfva någott, hur har detta gått har du enu kommit till något eller åtminstone början till någott oberoende. Ack! John du tror ej hvad det skulle glädja mig att hafva om en aldrig så litett bidragitt till ditt framtida väl — men kanske har du haft motgångar och många besverligheter ja då får man vara glad och tacksam blott man får hafva helsan, så väl att du

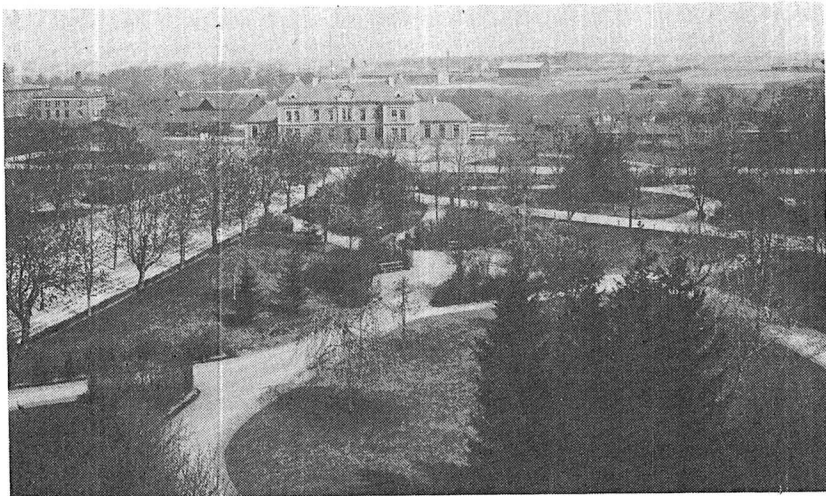
slapp unndan den svåra febern som så offta rasar i Rio det var lycka vi som går her i det tysta Linköping vi känner ej till världen utom oss. Jag skall helsa dig från Gotthard Hagart han har rest ut på långtur från Hamburg till som jag tror Sydamirka han har varit hemm i vinnter liksom förra vinnteren, från Flodin skall jag helsa dig han är hos Tunnbindare Andersson men skall till Stockholm i höst från Holmgren kan jag också helsa dig han brukar fråga efter dig hans moder är död för 14 dar sedan, hans Fader är berare vid Jernvägen så dom har nu ganska bra, från Herr å Fru Högström en kär helsning. Högström har sakt han skall skrifva till dig ryckttt seger att han ej är så ordentlig som förr. Moster å Morbror mår bra. August helsar dig han är lyckligt gift med en rik Bond flicka. Fast-rarna Sophi och Charolina mår bra och helsar dig hjertligt even deras barn och menner. Ester hon är så stor å snäll, efven Cs August är snäll i skolan, ja nu kära John har jag just ej någott att tala om som kan inntresera dig, du seger att ni haft kallt du skall tro att her har varit så kallt så inngen minns så kall vinnter som den vi haftt, men ändå ser det ut att bli en god skörd, vi har nu utmerkt vacker Sommar, du skall tro min kära John att jag tenker mig att göra en lång resa merk en lång resa i sommar jag tenker resa till Stockholm och helsa på Lovis, men detta tycker du förstas är rakt ingenting, nu far väl må Gud beskydda dig det är min innerligaste önskan

Kersti Nestor

Linköping den 19 Augusti 1876

Kära Johan!

Tack för ditt bref daterat den 11 Juli, då tycks du vara vid friskt mod, men hur är det nu — jag har i dag läst dagens tidningar att en lustkutter från Newyork kantrad, kuttern hette Mohawk samma namn som du skref i ditt bref, och att Herr Garner med Fru och svåger omkom som ett annat fruntimer och en Herre, en svensk matros Carl Forsberg hadde utmerkt sig vid olyckstillfället. Kära Johan jag undrar storligen om sluppit undan oskadad under denna förfärliga olycka vi äro myckett oroliga i hemmett och funderarr hur det kan vara du måste skrifva snart så jag får veta någott. Här har varit så många Eldsolyckor i år. Staden Söderhamn har till största delen brunnt opp efven Strömstad samt Umeå har brunnt och många gårdar på landet har brunnt i år våra goda stad har blifvitt skonatt hittills, det var roligt att du tenker på hemmett få se om det om det någonsin blir mera än en tanke, du tror att jag glömt hur pas gammal du är nej det har jag ej, jag tenker mig dig som en stor och stark karl ja en ståtlig kavalljer som jag kan gå ut och promenera med på våra ståtliga Promenad plattser, hvad du blifvit snäll och Egoistisk som bara vill bli rik vinna på lätteri och sådant, då är det sekrare att du gifter dig med en rik amerikanska och den kan du komma hem visa så få vi se hur dessa tar sig ut bland våra

Järnvägsparken vid 1800-talets slut. Foto ÖLM

Tullhuset. Foto ÖLM

Svenska dammer, ja kära Johan skämt åsido jag önskar bara att du skall vara kry och att ingen olycka måtte hända dig, vi äro alla vid bästa hälsa dina Fastrar helsar dig mycket Ester har varit i Stockholm en hel månad och roadt sig. August går och läser för att möjligen komma in i storskolan i höst få se hur det lyckas för honom. Ditt stora arf får stå kvar her i Banckern och förökas naturligtvis blir du en rik man med tiden. Farväl nu kära Johan många kära helsningar från hemmet genom din tillgifvna Faster

Kersti Nestor

Linköping den 20 Juni 7

Kära Johan!

Tack för ditt brev kära Johan Ja för 2ne, men jag hör att du ej fått mitt sista brev det har troligen förkommitt under vägen. Det var roligt att du fått Gotthards brev han tyckte att du skulle öfverge den plats du går i från, han sade det var bättre att gå från England det borde du och så göra. Gotthard såg så glad och treflig ut nu, så man kunde knappast känna igen den fordna tysta pojcken, medan han var hemma byggde han små skepp han gaf Dimberg ett mycket vackert det sitter i glas och ram du skall tro det tar sig ståtligt ut, du talar om att du tenkt helsa på i hemmet. Ja bästa Johan du det skulle vara bra roligt att se dig, nu som du anser dig för så gammal så är du väl en stor Gette till att se på, i fall du ej kommer före hösten så skall jag bjuda dig i mitt Egitt hem det blir ej så högt till tak der mendo får väl vara ödmiuk: skemt åsido Johan så tenke jag gifta mig i höst du ser på kortet med vem, jag tror du känner honom, jag har nu lesnatt her der jag nu haft mitt hem i femton år; många både roliga och lesama stunder har jag her öfver lefvat men som nu snart hör till en förgången tid. Endast Gud vet hur min framtid kan bli nu ser den ljus och glad ut och jag hoppas på framtida lycka. — Syskona helsar dig mycket de ero alla friska och duktiga. Ester hon är nu 13 år är ricktigt snäll hon har nu börjat spela Piano, August han är ock 13 år går i storskolan han är nu i 3 klass har stor håg att läsa om blott föräldrarna har råd att låta honom få fortfara. Gunnar den andra gossen är 7 år snart han går på (. . .) han har redan sin framtid bestemd för sig han vill bli Kläckare. Du skref en gång för lenge sen att när du nästa gång kom hem så var väl Linköping så stor att hon reckte till Kumla, ja vet du nu har di börjat att bygga i alla kanter så nu går det med stora steg blan andra så bygger Forsander o Käländer ett stort Sten hus vid stora törget och många andra vackra hus blir det nu. Westman bygger ett Amon ett ståtligt Tullhus har vi ja du Linköping börjar att bli vacker ner du kommer hem skall vi gå omkring och taga allt i nermare betraktande nu bryr jag mig ej så mycket om det; Nu Farväl bästa Johan många kära helsningar från hemmet genom din Faster å vän Kersti Nestor.